

IDEJNA RASLOJAVANJA U FRANJEVAČKOM REDU I SV. IVAN KAPISTRAN (1)

Nikola VUKOJA, Zagreb

Povijest franjevačkog pokreta vrlo je složena i burna jer sv. Franjo Asiški nije ovaj pokret zamislio kao neki čvrsti red koji bi svoje uporište imao u nepokretnim strukturama, nego je sve zasnovao na međuljudskim odnosima braće, vjernosti Crkvi i na punoj otvorenosti znakovima vremena. Za svoga života Franjo je uspijevao sačuvati jedinstvo pokreta jer su njegova osobna karizma i njegova karizmatička osoba bile kao katalizator koji je ujedinjavao i usmjeravao različite struje koje su se već za Franjina života pojavljivale. Ono što je samo tinjalo za njegova života buknuo je odmah nakon njegove smrti.

Od samih početaka postoje u franjevačkom pokretu dvije struje: rigoristi i umjereni. Prvi su tvrdili da su Pravilo i Franjina Oporuka nedodirljivi i da se ne smiju tumačiti. Imaju se shvaćati i ostvarivati „sine glossa”. Smatrali su da je sam Svevišnji stigmata na Franjinu tijelu zapečatio Pravilo i Oporuku kao nešto svoje i nepromjenjivo. Umjereni su tvrdili da se ima pravo i dužnost interpretirati Pravilo jer je broj braće osjetno porastao, a osobito zbog toga što su se izmijenili zadaci koje je Crkva neprestano stavljala pred franjevce. Tako propovijedanje nije više bilo samo pokorničko i poticajno, nego je moralo biti i doktrinarno jer su se pojavile hereze i pape su vrlo ozbiljno računale s franjevcima. Za takvo propovijedanje bila je potrebna posebna priprema koja je opet iziskivala prostor, studij i knjige.

Budući da se nisu mogli složiti na generalnom kapitulu 1230. godine u Asizu, papa Grgur IX — veliki Franjin prijatelj i poznavatelj Franjina duha i zamisli — piše prvo službeno tumačenje Pravila bulom „Quo elongati” (28. 9. 1230. g) i određuje: Franji-

1. U ovom predavanju nastojat ću dati samo letimičan pregled stanja u Franjevačkom redu u vrijeme sv. Ivana Kapistrana (14. i 15. stoljeće) i ocrtati ulogu što ju je imao Kapistran u obnovi franjevačkog pokreta.

Služio sam se uglavnom ovom literaturom: Bonmann O., Giovanni de Capestrano, u Dizionario degli istituti di perfezione IV, 1212–1223; Hofer J., Johannes Kapistran. Ein Leben im Kampf um die Reform der Kirche, 2. vol., Rim — Heidelberg 1964-5; Iriarte L., Storia del francescanesimo, Napoli 1982; Lombardi T., Storia del francescanesimo, Padova 1980; Schmitt Cl., Osservanti, u Dizionario degli istituti di perfezione VI, 1022–1035; Vita Minorum 3-4-5 (1986) Specijalni broj posvećen sv. Ivanu Kapistranu.

na Oporuka ne obvezuje jer se braća zavjetuju samo na Pravilo. Papa dopušta upotrebu novca preko posrednika i omogućuje i traženje pomoći od duhovnih prijatelja. Naglašava također da braća ne posjeduju ništa, nego se samo smiju služiti stvarima i oruđem.

Ovo je bio prelomni trenutak franjevačke povijesti. Umjesto da sami pokušaju pronaći načine življenja duha Pravila, kao što je želio Utemeljitelj, kapitul se odlučio za lakši put autoritativnih deklaracija i tumačenja što se može temeljiti samo na slovu a nikako na duhu Pravila. Ovim pravnim rješenjem završava herojsko vrijeme franjevačko pokreta jer su interesi institucije prevladali čistoću i zahtjevnost ideala.

Unatoč Papinu autoritetu problemi nisu bili riješeni. Generalni kapitul u Montpellieru (1214.g.) ponovno razmatra nesuglasice i traži pomoć od stručnjaka. Jedini poznati odgovor je „Expositio quattuor magistrorum” što je došao iz francuske provincije. Taj je odgovor bio predstavljen na gen. kapitulu u Bologni 1242. godine. Već 1245. franjevci ponovno traže papu za dodatna razjašnjenja Pravila na što Inocent IV proširuje mogućnost utoka duhovnim prijateljima ne samo u slučajevima velike potrebe nego i za redovite potrebe. Bulom „Ordinem Vestrum” (1245.) on prihvaća da Sv. Stolica bude pravni vlasnik pokretnih i nepokretnih dobara franjevaca („ius et proprietates sancti Petri”). Nikola III 1279. još više ublažuje Pravilo i dopušta upotrebu novca ne samo za potrebe bolesnika, nego i za gradnje i za knjige („Exiit qui seminat”). Četiri godine kasnije Martin IV ustanovljuje apostolske sindike koji u ime Sv. Stolice upravljaju dobrima franjevaca.

Mnogi se s tim nisu mogli pomiriti i zato počinju dijeljenja u Redu, a neki su pod utjecajem joakimizma i zastranili. Protiv takvih se borilo uglavnom represivnim mjerama, a time se stvar ne rješava. Sve će se to još više zaoštriti u poznatoj polemici o siromaštvu s Ivanom XXII koji dokida bulu Inocenta IV i apostolske sindike. On bulom „Ad Conditorem” (1322. godine) odbija da Sv. Stolica bude vlasnik dobara franjevaca i tako njih same proglašava vlasnicima svih pokretnih i nepokretnih dobara. Ovom se je snažno usprotivio dobar dio Reda a posebno pokret nazvan „fraticelli” koji Pravilo poistovjećuju s Evanđeljem, ne žele nikakve privilegije i zahtijevaju apsolutno siromaštvo na osobnom i na zajedničkom planu. Uskoro pod utjecajem joakimizma iznose i nauk o dvije crkve: duhovnoj i tjelesnoj, a samim tim dolazi i do nepriznavanja hijerarhije jer su Ivana XXII i njegove nasljednike smatrali nezakunitima.

POKRET OPSERVANTIZMA I SV. IVAN KAPISTRAN

Krajem 14. stoljeća javlja se vrlo važan pokret unutar franjevačkog pokreta koji nije tipičan samo za franjevce nego i za ostale redove, a to je „opservantizam” komu je temeljni cilj „observantia ad normam Regulae” kao reakcija na dekadenciju redovničkog života izazvanu unutarnjim i vanjskim okolnostima a često podržavanu papinskim dispencama i ublaženjima. Taj pokret nije išao samo za obnovom pojedinih redova, nego i za obnovom cijele Crkve koja je u to vrijeme uistinu trebala snažnu i temeljitu obnovu.

Raskomadano Rimsko carstvo, Crkva izranjena i oslabljena raskolima i protupapama, u prah svedene velike sinteze misli, raspuštena disciplina u samostanima, Evropa

opustošena crnom kugom koja je vidno smanjila broj stanovništva doveli su do toga da je Evropa postala pozornicom poroka i ludosti. Na ruševinama carstva bješnjeli su krvoločni i ambiciozni knezovi spremni na sve samo da se domognu gradova i pokrajina koji su bili slabo zaštićeni. Šizme i protupape nastali zbog nezasićenih ambicija velikih rimskih obitelji i grupašenja kardinala pogodovala su pokvarenosti i nespremnosti visokog i nižeg klera i popuštanja morala i discipline u redovničkom i kršćanskom životu.

U svemu tome rađa se i novi mentalitet i nova svijest čovječanstva koji su posve usmjereni prema životu. Crna je kuga u preživjelima ostavila upravo pohlepu za životom i uživanjem ali ne više na evanđeoskim zasadama i na principima drevne kršćanske tradicije i misli, nego na klasičnim modelima grčke i rimske misli. Rađa se humanizam sa sve naglašenijom laičkom sviješću.

Takvo stanje očekivalo je i nužno trebala sigurnosti koja umiruje, čvrstih principa i otvorenosti prema svemu onome što ne znači traumatski lom s prošlošću. Bila je potrebna katalizatorska snaga koja će skupiti sve dobro i pozitivno i usmjeriti ih ispravno. Riječi: bio je potreban lik sveca, političara, znanstvenjaka, diplomate, pravnika i rafiniranog dijalektičara, čovjeka otvorena srca i uma, čovjeka borca i mirotvorca, čovjeka Crkve ali u isto vrijeme i istinskog poznavatelja svijeta i znakova vremena, čovjeka molive i neumornog djelatnika. Sve ovo imao je u dobroj meri sv. Ivan Kapistran.

Čovjek bogate ljudskosti, obdaren različitim darovima, učen, bistar, neustrašiv, velikodušan do želje za mučeništvom, Ivan se uzdiže kao divovski vođa na razmeđu srednjeg vijeka i renesanse, u vremenu koje je bilo duboko označeno dekadentnim znakovima i socijalnom i religioznom zbrkom. Njegov povijesni lik još nije dovoljno istražen i zato se može činiti vrlo kontroverznom, pogotovo ako ga istrnemo iz njegova životnog konteksta. Njegova diplomatska aktivnost može se činiti diskutabilnom, njegov žar obavitelja i branitelja može izgledati čudan i neprihvatljiv, ali njegova dosljednost obraćenika koji posve pripada Bogu, Crkvi i svom Redu ostaje izvan svake kritike koja je poštena i argumentirana. Kad je Kapistran u sebi pobijedio konflikte između svjetovnih snova i nezasićenih ambicija i poziva na franjevački život, našao je u potpunoj izručenosti Bogu svoj duševni mir i vedrinu koje ga više nisu nikada napuštali. Osjetljiv na znakove vremena želi pomoći Crkvi i Redu da se istinski obnove, a obranom od Turaka želi sačuvati zdrav prostor da bi se istinska obnova mogla ostvariti. U tom svom nastojanju on ne polazi od ideološke obnove, nego od obnove na evanđeoski način i želi oživjeti praksu krašanskoga života koja se temelji na svjedočenju osobnoga života.

Da bismo bolje shvatili Kapistranov udio u obnovi franjevačkog pokreta kratko ćemo spomenuti proces opservantske obnove koji je počeo već u 14. stoljeću. Opservanti u franjevačkom Redu žele ostvariti ideal strogog opsluživanja Pravila i Oporuke sv. Franje ali tako što se, za razliku od spiritualaca i fraticella, podlažu učiteljstvu Crkve i zakonitim poglavarima. Začetnici opservancije žele se ipak osloboditi raznih papinskih povlastica kojima je ublažena zahtjevnost Pravila s obzirom na siromaštvo.

Pokušaji opservantskog pokreta počinju već 1334. godine (Giovanni della Valle, Gentile da Spoleto i drugi), ali se pravim začetnikom smatra Paoluccio di Vagnozzo Trinci iz Foligna koji je s dopuštanjem generalnog ministra i provincijalnog kapitula umbrijske Provincije započeo 1368. godine strogi život u Broglianu nedaleko Foligna. Počeci su bili teški i prvi su ga drugovi veoma brzo napustili, ali je on uz podršku gene-

ralnog ministra i uglednih prelata ipak ustrajao. Već 1373. godine Grgur XI daje Paolucciu devet samostana u Umbriji i Rijetskoj dolini, a 1380. je imenovan provincijskim komisarom za zajednice svoje jurisdikcije. Njegov mu provincijal 1384. daje vlast da može primati i novake, a 1389. generalni ministar Enrico Sifieri priznaje Paoluccia za generalnog komisara reformiranih zajednica. Kad je 1390. fra Paoluccio umro, njegov se utjecaj već proširio na cijelu Italiju. Nasljeđuje ga Giovanni iz Stronconeja koga Bonifacije IX bulom „*Sacra vestrae religionis*” (23. 3. 1403) priznaje vikarom generalnog ministra za opservante. Vrlo brzo opservanti se šire, ali tek ulaskom Bernardina Sijenskoga (1402), Ivana Kapistrana (1415), Alberta iz Sarteana (1415) i Jakova Markijskog (1416) opservancija započinje puni život. Njih četvorica (trojica svetaca i jedan blaženik) smatraju se pravim stupovima opservancije jer su joj upravo oni dali pravi pečat. Uz eremitski život koji je označivao početke, oni uvode studij i apostolsko propovijedanje što je uvjetovalo da je i Crkva još ozbiljnije prihvatila opservanciju kao mogućnost sveopće obnove. Vel 1415. opservanti ulaze u Porcijunkulu, kolijevku Reda. U isto vrijeme rađa se opservancija i u Španjolskoj i Francuskoj.

Ovakva opservancija uživa ugled i podršku papa, tako da Martin V već 1421. preporuča da se izabere za generalnog ministra osoba koja će biti sklona opservantima, ali ne uspijeva. Isti papa saziva 1430. kapitul u Asizu na kojem je Kapistran predložio da se opservantska reforma protegne na cijeli Red. U tu svrhu, po nalogu pape, on sastavlja i nove Generalne Konstitucije koje su sadržavale norme prihvatljive od obadviju strana, od konventualaca koji su za status quo i od opservanta koji su za obnovu (to su tzv. Martinove konstitucije jer ih je potvrdio Martin V). Među glavnim normama bile su ove: radi ujedinjenja Reda valja dokinuti vikare za opservante, zabrana upotrebe novca, odreknuće vlasništva svih nepokretnih dobara, uspostava apostolskih sindika i dr. Kapistran je tako dobro sastavio Konstitucije da su ih svi članovi kapitula s oduševljenjem prihvatili i zakleli se da će ih vjerno obdržavati i da neće tražiti nikakvih dispensi. No nedugo iza toga (27. 7. 1430) Guglielmo iz Casalea, gen. ministar Reda, zajedno s drugima traži od Pape da ih oslobodi zakletve i da promijeni neke norme iz tih konstitucija koje konventualci nisu željeli prihvatiti. Papa to čini bulom „*Ad statum*”, ali malo iza toga Kapistranov prijatelj papa Eugen IV bulom „*Vinea Domini Sabaoth*” (1431.) poništava Martinovu bulu. No i on će povući svoju odluku pod pritiskom konventualaca.

Iako je na Bazelskom koncilu (1434.) generalni ministar Reda tražio da se ukine autonomija opservanata, koncil je potvrdio njihovu autonomiju. Uza sve to žarko se željelo i očekivalo da će generalni kapitul u Padovi (1443.) donijeti toliko željeno ujedinjenje pa je sam Papa preporučivao da se za generalnog ministra izabere Alberto iz Sarteana, jedan od stupova opservancije. Do ujedinjenja ipak nije došlo. Stoga papa predlaže generalnom ministru Antunu Rusconi da imenuje dva generalna vikara za opservante i on imenuje Giovannia Mauberta za ultramontanske, a Kapistrana za cismontanske opservante kojima je pripadalo i naše područje.

Tako od 13. srpnja 1443. godine konventualci i opservanti započinju život kao dvije posve odvojene zajednice.

Kapistran se odmah povlači na La Vernu i piše za opservante „*Ordinationes*” koji će vrijediti do 1446. godine. Te godine Eugen IV bulom „*Ordinis Minorum religio*” us-

tanovljuje praktičnu autonomiju za cijelu opservanciju s jednim generalnim vikarom, a generalnom ministru ostavlja vlast da formalno potvrdi izabranog vikara. Nakon toga opservancija se vrlo brzo širi Evropom, a Kapistran sva svoja putovanja koristi za širenje opservantske reforme.

a) KAPISTRANOVO SHVAĆANJE OPSERVANCIJE

U svom djelu „De Religione” (djelo je bilo zamišljeno u tri dijela, ali je prekinuto pri kraju drugoga dijela) Ivan tvrdi da se savršenstvo ne sastoji u apsolutnom siromaštvu nego u ljubavi. Na ovaj način on nadilazi raspre o siromaštvu koje su od Franjine smrti duboko ranjavale franjevački pokret a često puta prelazile i granicu pravovjernosti. Siromaštvu je za Kapistrana izvrsno sredstvo, ali nije nikako cilj i temelj duhovne zgrade. Siromaštvo je, doduše, dovelo Sina Božjega među nas i to je povlašteni put koji i nas vodi Kristu. Ipak je siromaštvo podređeno ljubavi i zato se ono mora prilagoditi i osobnoj karizmi i povijesnoj funkciji svake karizme, ali isto tako i strukturalnim zakonima zajednice. Zajedničko siromaštvo i siromašna upotreba stvari i za Kapistrana je nezaobilazna vrednota, ali je on svjestan da se to mora ostvarivati na drugi način nego li je to bilo u prvoj franjevačkoj zajednici jer su se otada izmijenile neke vrlo važne okolnosti. Kapistran interpretira karizmu Reda, ali ta interpretacija nije negdje u zraku, nego unutar Crkve kojoj je i franjevačka karizma darovana i zato Crkva od franjevaca ima pravo tražiti puni doprinos u svom životu i djelovanju. Ovakvim shvaćanjem i učenjem Kapistran predlaže da se nadiđu jalove nostalgije i ranjavajuće rasprave o prvotnom franjevačkom idealu.

b) KAPISTRANOV UDIO U OBNOVI MANJE BRAĆE

Sveopća kriza u Crkvi i u društvu, kako smo već spomenuli, našla je odjeka i u Franjevačkom redu. Uz već spomenute uzroke te krize valja posebno naglasiti ove: posvećivanje redovnika zbog popuštanja u siromaštvu, lakomisenost i nerazboritost u primanju novih kandidata sa željom da se što prije ispune samostani ispražnjeni crnom kugom i podjela u provincijama i među provincijama na obediencije različitim papama i protupapama.

Temeljno pitanje i glavni zadatak u takvoj situaciji bilo je kako povratiti izvorni način življenja siromaštva i kako povratiti jedinstvo reda u regularnoj opservanciji. To je radalo ne malim pravnim i organizacijskim problemima. Zbog svoje pravničke sposobnosti ali isto tako i zbog svoga genija i karaktera zbog čega je uživao ugled i povjerenje među svojim ali i među protivnicima, Kapistran je uvelike doprineo rješenju.

Osobito je mnogo radio na tome da se povrati jedinstvo u Redu i u provincijama. To je zahtijevalo mnogo razboritosti i spretnosti jer je izgledalo skoro nemoguće stvoriti ozračje da u franjevačkim zajednicama ostvaruju suživot braća često puta različitih i suprotnih usmjerenja. To mu ni uz najbolju volju nije uspjelo iako je u Generalnim konstitucijama nastojao pronaći norme prihvatljive za sve. Kad u tome nije uspio sav se

predao radu na reformi opservanata. Osobno je mnogo radio na promicanju zvanja i sam je u svim mjestima kamo bi dolazio primao kandidate. U Veneciji, Mantovi, Bresci, Veroni primio je u kratkom vremenu preko 300 novih članova. Dok je u Beču primao jednog kandidata javno je izjavio da mu je to već 4000.-ti brat koga on prima u Red.

Među mnogim njegovim nastojanjima želim spomenuti jedan vrlo važan, a to je promicanje studija među braćom. Već je u svojim „Ordinationes” inzistirao na studiju među opservantima i zahtijevao da svaka provincija ima svoj centar studija, a sposobna braća trebala su biti oslobođena od svih drugih aktivnosti, čak i od prepisivanja knjiga, i posvetiti se isključivo studiju. Ovo nastojanje nije bilo rado prihvaćeno čak ni od njegovih najbližih suradnika u reformi jer je još uvijek bila prisutna bojazan i svijest o tradicionalnim povlasticama profesora i lektora na sveučilištima, a to je umanjivalo redovničku disciplinu. Stoga je ovo njegovo nastojanje koje je bilo u punom skladu s nastojanjem Eugena IV da teološki i kulturno uzdigne kler, za mnoge izgledalo protivno temeljnom nastojanju oko obnove opservantske discipline. Da uvjeri braću u neophodnost studija, ako se želi apostolski djelovati i živjeti svoju vjernost Crkvi, Kapistran 1444. godine piše pismo svim vikarima „Epistola circularis de studio promovendo inter Observantes”. U njemu tvrdi da ozbiljan i temeljit studij mora biti preduvjet i jamstvo da će se dostojno i odgovorno obavljati propovijedanje i dijeljenje sakramenata. Kapistran ide još dalje i tvrdi da treba svakako izgraditi most prema svjetovnoj kulturi i prema onima koji su u neznanju braće mogli nalaziti dovoljno materijala za polemike i rugalice. U ovomu mu je dobro došao i primjer njegova prijatelja Bernardina Sijenskoga koji je u svojim propovijedima često napadao neznanje crkvenih ljudi koji nisu znali ni formulu odrešenja. I sam je Bernardin bio vrlo pažljiv prema humanističkoj kulturi, znao je čak kad je imao vremena i osobno pohađati predavanja poznatog humaniste Guearina Veronesea. Na ovaj način on je učvrstio i pojačao proces opservancije i oslobodio je opasnosti da bude samo plod zanosa.

Da bi osigurao čvrstoću opservancije Kapistran naglašava važnost formacije mladih franjevaca. Pun je poštivanja prema svakom pojedinom kandidatu, ali je i vrlo zahtjevan. Zabranjuje primanje u Red kandidata koji ne bi navršio 17 godina (do tada su primali i mladi a tadanje crkveno pravo predviđalo je barem navršenu 14. godinu), jer se s njima već može ozbiljno raditi. Uz studij posebno naglašava molitvu i meditaciju. Od početka Reda molitva i meditacija su se gajile u Redu, ali tek s Kapistranom svakidašnja meditacija postaje obaveza sve braće.

c) KAPISTRANOV UDIO U OBNOVI KLARISA

Potpuno prožet željom da franjevačka karizma donosi svoje plodove u Crkvi i u društvu Kapistran se ne ograničuje samo na reformu prvoga Reda, nego kao svoj zadatak shvaća i brigu za cijeli franjevački pokret. On je zaslužan i za reformu Drugoga franjevačkog reda jer je više puta bio vizitator a nekoliko samostana klarisa je i sam ustanovio. Godine 1455. napisao je i tumačenje Klarina pravila. Na svim svojim putovanjima radio je i na obnovi klarisa, a jedino u Francuskoj nije imao uspjeha jer se je sv. Koleta stavila pod obedienciju generalnog ministra.

d) REFORMA SVJETOVNOG I SAMOSTANSKOG TREĆEGA REDA

U svom nastojanju da što više ojača reformu Prvoga reda Kapistran se uz zalaganje za reformu klarisa neumorno zalagao i za punu obnovu Trećega reda. Duboko je osjećao i doživljavao zajedništvo karizme cijele franjevačke obitelji i znao je da će puna reforma Prvoga reda biti moguća samo ako nađe uporište u cijelom franjevačkom pokretu. Brigom za obnovu Trećega reda želio je stvoriti širu bazu i ozračje u kojemu će biti učinkovitija reforma opservanata jer mu je Treći red omogućavao da opservantski franjevački duh proдре u sve slojeve naroda. Za Treći je red od pape dobio više od 100 bula i drugih dokumenata. Na žalost, to još uvijek nije dovoljno istraženo područje Kapistranova djelovanja. Vrlo često i rado govori o toj svojoj zauzetosti za Treći red. Njegovim zalaganjem opservanti su već 1455. imali samo u Italiji preko 600.000 trećoredaca što je uistinu impozantan broj ako se ima u vidu mali broj stanovništva što je preživjelo crnu kugu.

Za Treći je red napisao i „Defensorium” u kojemu dokazuje da se radi o pravom redu koji uživa sve povlastice klerika u odnosu na svjetovnu vlast, stavljajući ih izravno u nadležnost biskupskom sudu. Njegove teze prihvatili su i potvrdili najslavniji pravници onoga doba, a to je imalo odjeka i u sveukupnom društvenom životu. Kapistran je uspio uvjeriti Eugena IV da 1436. godine dokine nesretnu bulu Ivana XXII „Sancta Romana” iz 1317. godine. Bula je izravno upravljena protiv fraticella i begarda, ali se u njoj spominje i Treći red kojega Ivan XXII nije gledao baš sa simpatijama. Bula je zabranjivala svaki oblik zajedničkog života među trećoredcima i jer nije bila baš precizna, dopuštala je različita tumačenja i krive zaključke i protiv Trećega reda. Ukidanje te bule donijelo je sigurnost ne samo Trećem redu nego i novim oblicima zajedničkog života nastalim u vrijeme šizmi. Ovo je bilo osobito providnosno za Treći samostanski red (TOR) koji se otada mogao razvijati u svoj snazi zahvaljujući upravo Kapistranu. Za trećorece je Kapistran napisao i vrlo strogi ispit savjesti, tzv. „Breve dottrina”, u kojem daje smjernice razvoja i života Trećega reda.

Obnovom Trećega reda Kapistran je zasigurno stvorio zdravo ozračje za punu i trajnu obnovu i Prvoga reda.

e) KAPISTRANOV UDIO U REFORMI LAIKATA

Dobar dio svoga života, a osobito nakon 1450. godine kad je završio posao oko kanonizacije svoga prijatelja Bernardina Sijenskoga, Kapistran je posvetio neumornom propovijedanju po Italiji i diljem Evrope. Rijetko je koji propovjednik uspio povući za sobom toliko mnoštvo vjernika kao on. U posljednjih pet godina života krstari sjevernom i istočnom Evropom u pratnji svoje subraće i knjiga od kojih se nikad nije odvajao. Osobito je volio propovijedati u velikim gradovima i pred studentima i profesorima.

O njegovoj propovjedničkoj aktivnosti i o sadržaju njegovih propovijedi imamo vrlo mnogo dokumenata i njegovih zapisanih propovijedi što su ih brzopisci uspjeli zapisati. Svakako da je njegovim propovjedničkim uspjesima doprinio glas taumaturga

koji ga je posvuda pratio iako je on mnoga čudesa pripisivao svom prijatelju Bernardinu Sijenskom na čijem je procesu kanonizacije radio. Sadržaj Kapistranovih propovijedi nije moralizatorski, nego je više doktrinaran i katehetski što je itekako bilo potrebno u onom vremenu ranjenom šizmama i herezama, žednom sigurna i rasvjetljujućeg nauka.

Kapistran ipak nije samo propovjednik. On je i reformator laikata. Po primjeru sv. Bernardina i on širi teologiju Krista Kralja i pobožnost Imenu Isusovu, a kroz to naviješta herojsko kršćanstvo. Situacija u Crkvi tada je uistinu žalosna: kler je nedorastao svojoj službi i poslanju, mnoge su župe ostale prazne ili su svedene na administrativne i ekonomske jedinice. Probuđeni Kapistranovim propovijedanjem laici se počinju sve više angažirati u crkvenom životu. Niču brojne bratovštine, posvuda se izgrađuju zavjetne kapele i uglavnom se svi oslanjaju na opservante od kojih traže svoje duhovne asistente. S pravom možemo reći da je rijetko koji propovjednik uspio u Crkvi pokrenuti tako mnogobrojne pučke pokrete kao Kapistran i zato je s pravom nazvan „Apostol kršćanski ujedinjene Evrope”.

ZAKLJUČAK

Na temelju gore iznešenoga možemo s pravom reći da je Kapistran svojom raznovrsnom aktivnošću, ali i svjedočenjem svoga života, pomogao svom Redu da u onim teškim vremenima otkrije i sačuva svoj identitet. Njegova je posebna zasluga što rasprave i traženja unutar samoga Reda nije ostavio na osjećajima i nostalgичnim sjećanjima na prvotnu franjevačku zajednicu, nego je inzistiranjem na studiju i na herojskom načinu franjevačkoga života duboko ukorjenjenog u poslanje Crkve postavio Red na čvrste i zdrave temelje. Svojim „sentire cum Ecclesia” ili bolje reći „sentire in Ecclesia” Kapistran je sačuvarao Red da se ne zatvori u sebe prihvaćajući eremitski način života, što je bila oznaka početaka opservancije, nego da se potpuno uključi u poslanje sveopće Crkve. To posebno dokazuje činjenica što se nije pobrinuo samo za disciplinu unutar franjevačkih zajednica, nego je franjevačku karizmu promatrao kao karizmu darovanu Crkvi. Uvjeren sam da je uspio stoga što nije ostao samo kod reforme Prvoga reda, nego je nastojanjem oko reforme klarisa, Trećega reda i laikata pripremio zdravo ozračje istinske reforme koja je dala i daje svoje plodove.